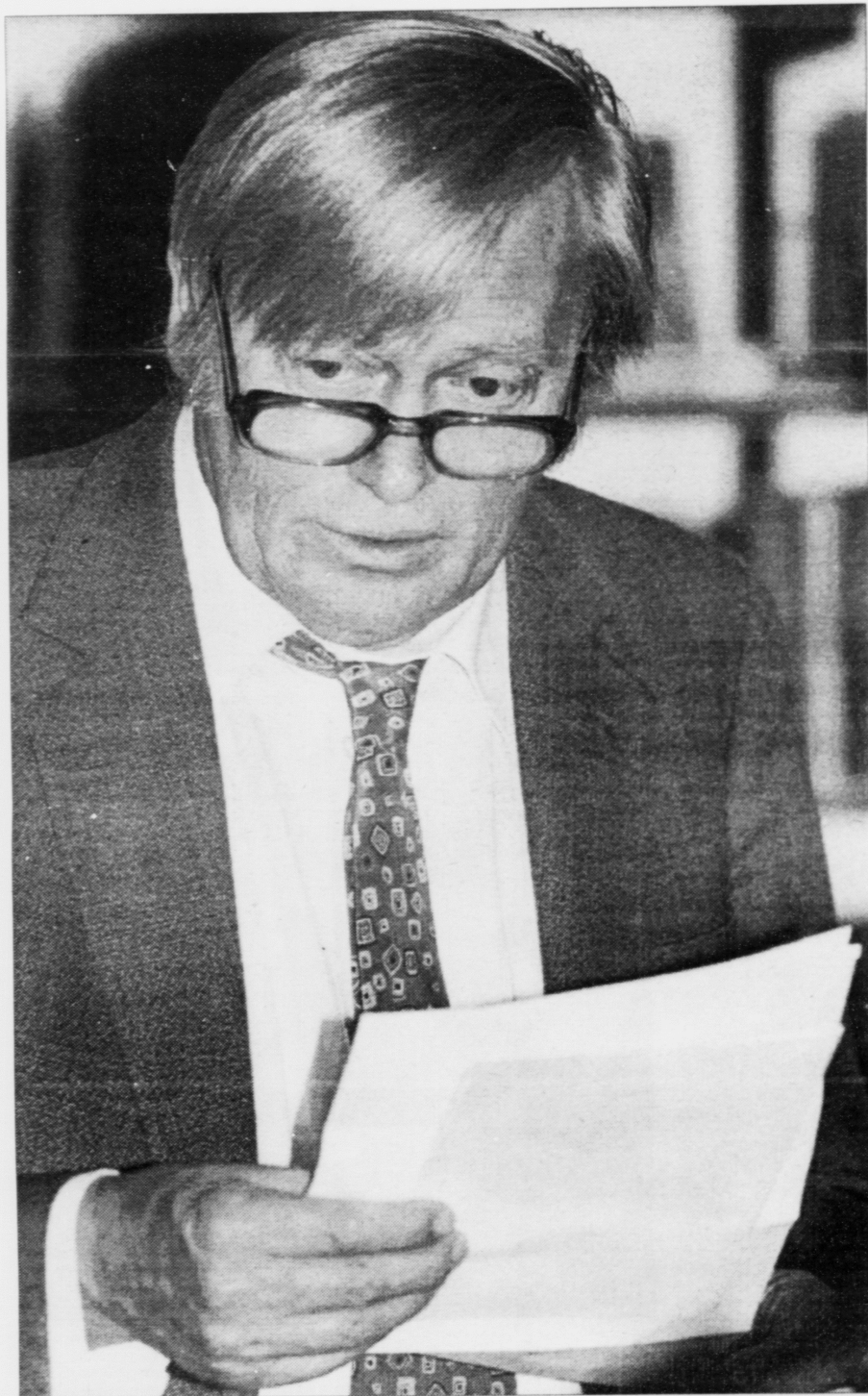

JÓGVÁN ISAKSEN

Jens Pauli Heinesen var bert 21, tá ið hann legði til brots við stuttstøgasavninum »Degningsælið«, ið gav góðar vónir um komandi

verk frá høvundinum, men samstundis eru tær yvirhøvur stuttu søgurnar ofta ó-lidnar og mest sum ov sveimandi. Mótsetningsásurin er aloftast listin mótvegis borgara, ella gomul mentan mótvegis nútímans bítiskapi, kvæði mótvegis poppmusikki, og lesarin er aldrin í iva um, hvar høvundurin flýtur. Gerandis-streivið er ikki høgt í metum, tí tað sambært høvundsins fatan ikki grundar seg á

hugbirtingar.

Skaldsøgan »Yrkjarin úr Selvík« frá 1958 og stuttstøgasavnið »Hin vakra kvirran« frá 1959 víðgera spurningar av sama slag, og høvundurin hevur í greinini »Orðini« um hesar báðar bókurnar sagt, at tær eru roynd »at lýsa eitt sindur av hesi spurnarflokku list móti lívi - listamaður móti borgara«.

Hóast »Yrkjarin í Selvík« málsliga ikki er so líðilig og

livandi, sum tær seinna bókurnar hjá Jens Paula, so hevur hon tann fyrirun frá einum bókmentasjónarmiði, at hon hevur øll tær høvudstemu í sær, sum koma til víðgerðar seinna í skaldskapinum: listamaður mótvegis samfelag, hvat er tíð, skilnaðurin millum gomlu og nýggju tíðina. Kærleiki, eitt evni, sum høvundurin hevur serligt hegni at víðgera, hevur somuleiðis støran leiklut. Tær spurningar,

Offur

sum Jens Pauli Heinesen meinar, at tað er umráðandi at kanna og lýsa, eru longu grundfestir tíðliga í skaldskapinum.

Bygdarsamfelagið

Í arunum 1962 til 1966 kemur skaldsøgan »Tú upphavsins heimur« I-III. Hon lýsir eina avskildraða bygd, har skúla lærarin roynir at stríðast ímóti handilsmanninum Baltasari, sum hevur rænt sær alt valdið. Bygðin er í fyrstani stíðnað bæði figgjarliga og andaliga, men tá ið berghol kemur ígjøgnum fjallið, og vegasamband fæst við umheimin, kemur vend í, men ikki bara til tað betra.

Avmyndanin av, hvussu bygðin, sum mest er at líkna við ein støðuhyl, broytist, tá ið berhólið kemur, er tað næsta. Jens Pauli Heinesen í sínum skaldskapi kemur tí klassiska temanum í føroyskum bókmentum: skiftið frá bóndasamfelag til fiskivinnutjóð.

Eftir ta trýbýttu skaldsøguna koma trý stuttstøgasøvn: »Gestur« 1967, »Aldurnar spæla á sandi« 1969 og »Í aldingardinum« 1971. Tað eru frálíkar stuttstøgur í teimum øllum, og tað verður nortíð við meginpartin av teimum teimum, sum verða gjøgnumspæld í tí seinna partinum av skaldskapinum: tíðin sum fyrirbrigdi, virkisfýsni í tómgongd, minnilutakenslur sum drivkraft v.m.

Hetta seinasta temað verður víðgjort í stuttstøguni »Ein einsligur floytutóni« úr »Aldurnar spæla á sandi«. Í søguni koma hatir og minnilutakenslur mótvegis tí væltillagaða menniskjanum ferð eftir ferð undan kavi. Tann einsligi floytutónin er tann óloysandi pinan, sum situr í frásøgu-manninum, tá ið hann upplivir tær illa tillagaðu og hatsku í samfelagnum, uttan at hann er førur fyri at broyta víðurskiftini, og hann skilir, at offur og bødil eru treytaðir av hvørtjum øðrum. Annar ikki uttan hin.

Fyrst í søguni verður ein ferð gjord úr Havnini til Suðuroyar, og ávegis verða oyggjarnar, sum siglt verður framvið, lýstar í einum mangan ógvuliga erotiskum tóna, so at ein landslagslýsing fer yvir í at vera lýsing av eini kvinnu og so aftur yvir til at vera ein beinleiðis

landslagslýsing. Hesin blendingur av náttúru- og kvinnulýsing kemur ofta fyrri í skaldskapinum.

»Frænir eitur ormurin« frá 1973 er drúgv skaldsøga, hálvtímhundrað síður í stórum broti, og hon er viðfevnandi í teimum spurningum, hon tekur upp til víðgerðar. Tittulin stavar frá Sjúrdarkvæðunum, og tær eru eisini í aðrar mátar karmurin um ta dramatisku søgugongdina, sum kortini fer fram í Føroyum á okkara døgum. Frænir er ein stór fyrirtoka, sum so við og við setir seg á meginpartin av tí føroyska vinnulivinum og at enda eisini á tann politiska partin. Fyrirtokan verður stýrd av einum persóni: Tidrikki Tidriksen, oftast nevndur TT.

Tann ungi Gudmundur stríðist ímóti teimum høgropulistisku rákum, sum við Tidrikki Tidriksen koma inn yvir Føroyar, og roynir gjøgnum politisk orðaskiftir at peila seg fram til sína egnu politisku støðu. Gudmundur gerst demokratúr, sum opið berjist móti øllum einaræðisharrum. Men eins og Sjúrdur í kvæðunum mótti síni lagnu í tvídráttinum millum tvær kvinnur, so er tað í víðurskiftunum til kvinnurnar, at Gudmundur er veikastur, eisini tí hann skúgvur tær til viks til frama fyrri síni politisku áhugamáli. Hann fremur tað, sum norsk høvundurin, Sigurd Hoel, nevni »kærleikssvik-ið«, velur arbeidið fram um kærleikan.

»Frænir eitur ormurin« er stak spennandi at lesa, hóast tú stundum syndast inn á tær longu politisku kjakini, men tá ið tær deiligu kærleikslýsingarnar fara eftir pallinum, er lesanaðurin »høgur himmal og eingi skýggi«. Haraftrat eru nógvar góðar lýsingar av Havnini og náttúruni uttan um Havnina. Umframt lýsingarnar hjá Williami Heinesen av Havnini um aldamót, er Jens Pauli Heinesen tann fyrsti, sum í skaldskapi aftur av álvara avmyndar Havnarby.

Skemtisøgur

Søgurnar í »Gamansleikur« 1974 og »Gamansleikur II« 1995 hava í flestu førum staðið í jólabløðum á fyrsta sinni, og tær mugu sigast at rigga væl í tí samanhangi-